

Koolitervishoiuteenuse hindamise tulemused 2007/2008 õppeaastal

Kontaktisikud: Sirje Vaask, tervishoiuteenuste osakond sirje.vaask@haigekassa.ee
Tatjana Oolo, Eesti Õdede Liit, tatjana.oolo@kliinikum.ee

Esimene arendusprojekt koolitervishoiuteenuse korralduse tegevusjuhendile vastavuse hindamiseks ja seeläbi teenuse osutamise kvaliteedi parendamiseks rakendati koostöös Eesti Õdede Liiduga õppeaastal 2006/2007. Hindamine viidi läbi **6 koolis** (Jakob Westholmi Gümnaasium, Tabasalu Ühisgümnaasium, Tartu Kivilinna Gümnaasium, C. R. Jakobsoni nimeline Torma Põhikool, Kohtla-Järve Ühisgümnaasium ja Paide Kutsekeskkool), hindamisel viidi läbi intervjuud ja teostati dokumentide analüüs (s.h. isikustamata õpilaste tervisekaartide ülevaatus). Lisaks eelnevale küsitleti nii õdesid kui ka kooli esindajaid erinevate osapoolte (õde, lapsed, nende vanemad, kooli juhtkond, erinevad spetsialistid jne) vahelise kommunikatsiooni ja teenuse osutamise üldise korralduse kohta koolis. Hindamiste tulemusena olid enam arendamist vajavad valdkonnad koolitervishoiuteenuses on terviseküsitluse läbiviimine, immuniseerimise korraldus (s.h. immuniseerimisest informeerimine ja nõusolek) ning töö riskirühma õpilastega. Kindlasti tuleks edaspidi kasuks koolitusvajaduste kaardistamine ja planeerimine, mis tagaks süsteemse teadmiste ja oskuste omandamise. Koolitervishoiu-meeskonna olemasolu oleks kindlasti toetavaks faktoriks õpilaste ja kooli personali tervise hoidmisel, parendamisel.

Esimeste auditite tulemusi tutvustati konverentsil 2007.aasta kevadel, selleks ajaks valmisid ka juhendid seksuaaltervise ja toitumise valdkonnas. 2007/2008 õppeaastal koostati ja jagati õpilastele ja lapsevanematele ka voldikuid kooliõe uuenenud rollist ning koostati juhend õpilaste rühihäirete ennetamiseks.

Koolitervishoiuteenuse hindamise põhimõtted õppeaastaks 2007/2008

Koolitervishoiuteenust osutati õppeaastal 2007/2008 167422-le õpilasele. Koolitervishoiuteenuse hindamist viidi 2007/2008.a. õppeaastal läbi juba **12 koolis** ning see võimaldab suuremat ülevaadet koolitervishoiuteenuse osutamise sisust ja korraldusest.

Koolitervishoiuteenuse hindamine (edaspidi audit) on koolitervises pädeva meeskonna ja tervishoiuteenuse osutaja ning kooli pidaja osalemisel toimuv nõustamisprotsess, mille eesmärgiks on teenuse osutamise kvaliteedi tagamine ja parendamine. Teenuse hindaja peab olema pädev koolitervisega seotud valdkonnas, sõltumatu hinnatavast üksusest ja kaitstud välismõjutuste eest.

Hindamistegevus peab suurendama ka kindlustatute kindlustunnet, et nende raha kasutatakse eesmärgipäraselt ja elanikkonna parema tervise saavutamise nimel.

Koolitervishoiuteenuse audit läbiviimisel vaadeldakse teenuse osutamise vastavust koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendile ja täiendavatele tegevusjuhenditele, koolitervise osapoolte vahelist kommunikatsiooni ning koolitervishoiuteenuse osutamise üldist korraldust koolis. Koolitervishoiuteenuse audit sisaldab dokumentide analüüsi, intervjuusid koolitervishoiuteenuse osutamisega seotud osapooltega, teiste huvitatud osapooltega ja sihtrühma liikmetega, töö analüüsi, kokkuvõtete ja järelduste tegemist, tagasiside andmist ning vajadusel läbirääkimisi teenuse osutamise kvaliteedi parandamiseks vajalike muudatuste rakendamiseks. Delikaatsetid isikuandmeid sisaldavate dokumentide vaatlus teostatakse anonüümsena, hindamiseks läbiviidud intervjuud protokollitakse.

Hindamise teostaja koostab audit koostab aruande, mille kooskõlastab esmalt teenuse osutajaga ja kooli pidajaga (kooli direktoriga). Tervishoiuteenuse osutaja koostab audit aruande juurde oma arvamus hindamisprotsessile ja tulemustele.

Hindamise lahutamatu osa on kajastada hindamistulemusi avalikkusele ja teistele koolitervishoiuteenuse osutajatele: hindamiste koondtulemustest teavitatakse avalikkust

sellekohasel konverentsil või erialakirjanduses ning koondtulemused avaldatakse haigekassa kodulehel.

2007/2008 õppeaasta koolitervishoiuteenuse auditite tulemused

2007/2008.õppe aastal viidi koolitervishoiuteenuse audit läbi **12 koolis** (Tartu Annelinna Gümnaasium, Põlva Ühisgümnaasium, Võru Kreutzwaldi Gümnaasium, Valga Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Gümnaasium, Viimsi Keskkool, Leisi Keskkool, Kadrina Keskkool, Narva Humanitaargümnaasium, Pärnu Vene Gümnaasium, Tallinna Teeninduskool, Viljandi Ühendatud Kutsekeskkool). Hinnatud koolid olid enamasti gümnaasiumid õpilaste arvuga üle 200 õpilase, s.h. venekeelsed gümnaasiumid ja kutsekoolid. Selle õppeaasta eesmärgiks oli saada suuremas mahus ülevaadet teenuse osutamisest koolides, kus õpib rohkem lapsi, seetõttu jäid valikust välja väikesed koolid. Hinnatavate koolide valiku tegi ja hindamise viis läbi Eesti Õdede Liit.

Koolitervishoiuteenuse korraldus ja vastavus tegevusjuhendile:

12-st hinnatud koolidest pooltes (6 kooli) lähtutakse koolitervishoiuteenuse osutamisel koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendist ning prioriteediks on tervise edendamine ja haiguste ennetamine. 5 kooli puhul lähtuti tegevusjuhendist osaliselt. Nendel juhtudel olid tegevusjuhendis ettenähtud klasside õpilased läbinud profülaktilise läbivaatuse. 1 kooli koolitervishoiuteenuse osutamisel ei lähtunud koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendist.

Enamuse koolide puhul väärrib esiletõstmist väärrib õe oskus teha head koostööd kooli juhtkonna ja koolitervishoiu meeskonna liikmete vahel. Võrreldes eelmise aastaga viiakse positiivsena läbi terviseküsitlusi. Üle poolte koolide puhul oli väga positiivne on kooli juhtkonna mõistev ja igati toetav suhtumine koolitervishoidu ka tervisekasvatusse. Kooliõe tööd peetakse vajalikuks ning enam soovitakse näha õde kooli tervisemeeskonnas. Rõhuasetus kooli keskkonnale ja toitlustamisele on andnud positiivseid tulemusi. Koolitervishoiu-meeskonna olemasolu oleks kindlasti toetavaks faktoriks õpilaste ja kooli personali tervise hoidmisel, parendamisel, mistõttu on vajalik tõhustada meeskonnatööd. 2 kooli puhul ei olnud kooli juhtkonna suhtumine toetav ning ootused olid teised (nt. õpilaste ravi).

Enam arendamist vajavad valdkonnad koolitervishoiuteenuses on immuniseerimise korraldus (s.h. immuniseerimisest informeerimine ja nõusolek) ning töö riskirühma õpilastega. Terviseprobleemidega õpilaste puhul puudub plaanipärane tegevus, tööks ei ole kavandatud eesmärgistatud õendusplaane.

Õpilaste tervisekaartide täitmine on üldjuhul korrektne, puudusi esineb peamiselt riskirühma õpilaste tervisekaartide täitmisel, osadel juhtudel ei täidetud terviskarte riigikeeles. Probleemiks õe töös on teabe saamine perearstidelt, mis raskendab krooniliste haigustega õpilastele abi osutamist koolis.

Pea pooltes koolides vajavad kooliõe töötingimused vajavad parandamist (koolipoolne panus), samuti tegeletakse koolivägivalla osas valdavalt tagajärgedega. Mõnedel juhtudel ka kooliõe koolituste maht ei olnud vastavuses peaks olema koolituse maht, s.o 60 tundi aastas.

Ettepanekud koolitervishoiuteenuse kvaliteedi parendamiseks:

Õe töö aluseks peaks olema ametijuhend, millele tuginedes oleksid tööülesanded ja vastutus üheselt mõistetav kõikidele osapooltele (tervishoiuteenuse pakkuja ja kool). Edaspidi peaks rohkem tähelepanu pöörama süstemaatilisele tööle riskirühma ja terviseprobleemidega õpilastega, olenemata sellest, kas vaatab õpilasi läbi arst või õde. Kindlasti peaks vastav tegevus ja tulem kajastuma ka õpilase tervisekaardis, soovitatavalt õendusplaanina. Koolitustel osalemine peaks olema planeeritud ja

vastavuses seadusest tulenevale nõudele, mis sätestab õe pädevuse säilimise 60 tunnise koolitusega aastas.

Üle tuleks vaadata ka juhendite olemasolu, mis aitaksid efektiivsemalt koolitervishoiuteenust osutada. Edaspidi tuleks koostöös teiste spetsialistidega pöörata rohkem tähelepanu ka vägivalla ennetamisele. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata lapsevanemate kirjalikule teavitamisele immuniseerimise võimalike reaktsioonide suhtes (valulikkus, paistetis, palavik jne) ja tegutsemisjuhendid nende esinemisel. Hea praktika on terviseprobleemide teavitamisel kasutada kas seinalehti või kooliraadiot. Väga positiivne on ka e-kooli kasutamine lapsevanematele teadete edastamisel.

Ettepanekud kooli pidajale koolitervishoiu korralduse tõhustamiseks:

Korrektne oleks teavitada kirjalikult kooliõe vastuvõtuaegadest kabineti uksele, teadete tahvil. Paremaks töö korraldamiseks ja efektiivsuse tõhustamiseks oleks vajalik arvuti, privaatse helistamisvõimaluse aga ka kätepesu võimaluse olemasolu õe kabinetis. Meeskonnatöös tuleks igale spetsialistile jätta tema ametijuhendist tulenevad ülesanded.

Edaspidises koostöös tuleks rohkem tähelepanu pöörata ennetusele, kaasates ka õpilasi (toitlustamine, tervisepäevad jne), andes võimaluse kaasa rääkida neid puudutavates küsimustes. Kui kaasata tervisenõukogu töösse ka õpilasi ja lapsevanemaid, tõhustaks see kindlasti tööd õpilaste tervise edendamisel. Vene õppekeelega koolides on vajalik täiendav koolitervishoiuteenuse olemuse selgitamine kooli juhtkonnale ja lastevanematele.

Tagasiside ja edasised arendustegevused:

2007/2008 õppeaastal läbiviidud koolitervishoiuteenuse auditite tulemusi tutvustati 2008.aasta augustis toimunud seminaridel Tallinnas ja Tartus, kus osales ligi 200 koolimeedikut.

Auditeerimise käigus on saadud positiivset tagasisidet kooliõdedelt ja arstidelt. Rõhutatud on vajalikkust teiste kolleegidega võrdluse ja supervisiooni järele. Oodatud olid auditeerijate ettepanekud/soovitused ja positiivsete lahenduste esiletõstmine edastamiseks teistele kolleegidele. Teabepäevadel saadud tagasiside näitab, et koolitervishoiutöötajad on huvitatud tööalasest nõustamisest, üldjuhul ollakse teadlik puudustest oma tööpostil. Olemasolevatest juhenditest kasutati tagasiside alusel väitel aktiivselt „Õpilase kehakaal, selle psühholoogilised aspektid, toitumis- ja liikumisnõustamine“, „Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendit“, „Immuniseerimiskava rakendusjuhust“ ja „Õpilase seksuaalervis“. Huvi koolitervishoiuteenuse vastu on üles näidanud ka koolide esindajad, mis väljendub tahtes kohtuda isiklikult konstruktiivsetes aruteludes auditeerijatega.

Alates 2008.aastast on Haigekassa rahastanud kooliõe nõustamise (supervisiooni) tegevust koolitervishoiuteenuse piirhinna osana. Nõustamise all mõistetakse kooliõe ja nõustaja koostööl tuginevat protsessi koolitervishoiuteenuse osutamisel esilekerkinud situatsioonide analüüsimiseks, töövaldkonna sisuliseks konsulteerimiseks, info ja meetodiliste juhiste jagamiseks, töökorraldusega seotud nõustamiseks ja üldise töökultuuri arendamiseks. Nõustamise eesmärk on toetada üldist professionaalset arengut töö edukamaks teostamiseks, arendada selleks vajalikke isiklike omadusi ja hoida oma töömotivatsiooni. Hinnanguline töömaht nõustamiseks 600 õpilasega koolis on 8 tundi kuus. Koolitervishoiutöötaja nõustamise/supervisiooni tegevusjuhend on koostöös Eesti Õdede Liiduga tunnustatud augustis 2008 ja selle on kooskõlastanud Eesti Lastearstide Selts ja Eesti Perearstide Selts.

2008/2009 õppeaastal viiakse läbi audit 24 koolis, mis on leitud veel hindamata koolidest juhuvaliku printsiibil.